

שינונה הלכות

גליון 452

ערש"ק פ' מטות
שבוע פרשת מסעי | ה'תשע"ט

גיליון שבועי

יו"ל ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

האם שאריות המדבקה שעל הכלי מהווים חציצה בעת הטבלתו? ראה מדור 'משלחן ההלכה'

משולחן ההלכה
מאת הרב מינאל אבישיד
רב קהילת חב"ד, רמת בית שמש א' <

בדין טבילת כלים

האם צריך להוריד את התווית והמדבקות מהכלים קודם הטבלתם?

חכמים השוו את דין הטבלת כלים לטבילת האדם, וכשם שחציצה בטבילת האדם כשהדבר החוצץ מפריע לו ומקפיד על כך, זהו מהווה חציצה אפילו אם הוא רק במיעוט הגוף; כך בטבילת כלים, חציצה היא כשהדבר החוצץ מפריע לו ואינו מעוניין להשאיר זאת - אף שהוא במיעוט הכלי.
ולכן במקרה שמעוניין להשאיר את המדבקה, כגון שמדובר בתווית של **חברה חשובה המייפה את הכלי ונותנת לו יותר חשיבות, המדבקה אינה מהווה חציצה**, אולם מי שמוריד חלק מהתווית ומוכיח בכך שאינו חפץ בה - שאריות המדבקה מהווים חציצה. מדבקת 'ברקוד' שרוצה להורידה לפני השימוש בכליו, עליו להסירה לפני הטבלת הכלי, ויש להסיר גם את שאריות הדבק שנשארו על הכלי.
כמו-כן, מכיוון שכאמור, המים צריכים להגיע ממש לכל חלקי הכלי - גם לידיעות הכלי, לכן ראוי להרפות את ידיו מהכלי ולשחרר את הכלי בתוך המים. אך **באם חושש לעזוב את הכלי כדי שלא יפול לקרקעית הבור וכדומה, יכול להרטיב את ידו במי המקווה קודם הטבלת הכלי** ואז יאחו את הכלי בידו הרטובה ברפיון ולא בחוזק ויטבילו.¹

האם ניתן לשלוח קטן להטביל כלים או שיש לעשות זאת דווקא בגדול?

בטבילת כלים אין צורך בכוונה, אך מאחר ולדעת הרבה פוסקים טבילת כלים היא מדאורייתא בכלי מתכות², קטן אינו נאמן להעיד על טבילת כלים. אך מותר לתת לו להטבילם כשגודל רואה את הקטן מטביל ומעיד על-כך לאביו. ויש שהקלו וכתבו שבכלי זכוכית

שהטבילה מדרבנן, נאמן הקטן לומר הטבלתו.⁴

האם מותר להטביל כלים בשבת לצורך סעודות השבת?

אחת ממלאכות שבת היא "מכה בפטיש", מתולדות מלאכה זו היא "תיקון כלי", כלומר - כל פעולה הגורמת לכלי להיות מוכן לשימוש נכלל בגדר מלאכה זו. טבילת הכלי היא מתקנת אותו להיות ראוי לשימוש, ומשום כך אסור להטביל כלים בשבת.

בעת הצורך קיימות מספר אפשרויות להשתמש בשבת בכלי שאינו טבול, ומהם:

- לתת לגוי את הכלי במתנה, ואח"כ לקבל ממנו את הכלי בהשאלה, ובמוצאי שבת להטביל את הכלי בלי ברכה. אך אם הגוי נמצא בקרבתו במוצ"ש ויכול לבקש את זה ממנו במתנה בחזרה, יכול להטביל את הכלי בברכה; ² באם מדובר בכלי שיכול לקבל תכולה כמו כוס, יכול למלא את כל הכוס ממי המקווה - ללא ברכה - ומילוי זה נחשב לכלי כטבילה.⁵ וכתבו כמה פוסקים שעדיפה האפשרות הראשונה, כיון שיש לו אפשרות לאחר השבת להטביל את הכלי בברכה, כנ"ל.⁶ כמו-כן אם שכח להטביל כלים בערב שבת ויש לו בהם ממש צורך בשבת, יכול להטבילם אף בבין השמשות'.⁷

4. שו"ע יו"ד סק"כ סעי' י"ד וברמ"א שם; ט"ז שם ס"ק ט"ז; שו"ע אדה"ז או"ח סי' תלב ס"ו (ואף במקום ההתחזק איסורא בדבר שאין בו טורח). ראה שו"ע אדה"ז יו"ד סי' סקמ"ב; רעק"א יו"ד סק"כ; רמ"א חו"מ סי' לה ס"ג; ערוה"ש סי' קכ סעי' יב-יד.
5. שו"ע אדה"ז סי' שכ"ג ס"ב.
6. התהילה לדוד סי' שג סקט"ו.
7. שו"ע אדה"ז סי' רסא ס"ב. וכן בבין השמשות במוצ"ש מותר - אם יש צורך בכך (לשיטת אדה"ז בסי' שמב).

שאל ומשיב

הרב ברוך בעז יורקוביץ <
הנוגע באוכל לפני נטילת ידיים, האם האוכל נאסר כתוצאה מכך?

לדעת כמה פוסקים האוכל לא נאסר, ויש אומרים שאם דברי המאכל הם קשים, יש לשטוף אותם ג' פעמים, או שיקלף את האוכל, ואף שמנהג העולם שלא להקפיד ע"כ, וכותב הגר"ח נאה שלא כדאי להשתמש בוה, שכן גם אם אינו מזיק, יכול הדבר לגרום טבע רע וכדומה.

ראה יומא עז, ובברש"י שם ד"ה מדיחה; שו"ע אדה"ז או"ח ס"ד ס"ו ובמהדו"ב ס"ב (זהירות מנגיעה לפני נט"י); צ"א חו"ס"ב; פסק"ת ס"ד ס"ו ובהע' שם (דעות המתירים והמצריכים שטיפה ג' פ"א או קילוף); וראה מ"ש הגר"ח נאה בקצוה"ש ס"ב בד"ה"ש (שמטמטם הלב).

הרב אברהם הרניין <
האם מותר לעשות סעודת "ווארט" ב'בין המצרים'?

כן, בלי מוזיקה. מראש חודש אב מותר רק עם כיבוד קל אך ללא סעודה על הפת.

משני"ב סי' תקנא ס"ק י"ט ושעה"צ ס"ק כ"ו, שו"ע שם ס"ב; קצשו"ע ס' קכ"ב ס"א.

הלכה יומית

נסיעה כהלכה >

ראשון | הכנות לנסיעה

כשאורזים את החפצים לנסיעה, יש לארוז תחילה את הטלית והתפילין. לאחר מכן אפשר להוציאן, אך בהן יש לפתוח את מלאכת האריזה. והורה הרבי שיהודי צריך לדעת שכשהולך הוא ממקום למשנהו מוליכים אותו מלמעלה והכוונה היא לשכן שמו שם, יחד עם כל ההכנות הגשמיות בדרך הטבע שהנסיעה תהיה כשורה ובהצלחה. כמו כן יש לקחת לנסיעה סידור תהלים ותנאי, ובעת הנסיעה ישתדל ללמוד או להשמיע ענייני תורה. וכן יקח עמו קופת-צדקה. וכסגולה לנסיעה טובה הורה הרבי להשתדל לקבל שליחות-מצווה לצדקה אל מחוץ-הפצוץ.

שני | בחירת נהג או חברת הסעות

נאמר: "...קנה מיד עמיתך". ודרשו חכמים: "באת לקנות, קנה מירשאל חברך". מסיבה זו כמו בכל עסקה, כך גם בבחירת נהג או חברת נסיעה, יש להעדיף את היהודיים דווקא, כל עוד המחיר, השירות וטיב הנסיעה שווים; במידה והמחירים אצל הגוי זולים יותר, ואין בכונת הגוי לרושש את היהודי, דנו הפוסקים עד כמה צריך לשלם כדי להעדיף את הנסיעה עם יהודי; יש שכתבו שעד כדי הפסד של "שתות"-הפרש של כ-16.5 אחוז מהמחיר שמציע הגוי, יעדיף את היהודי, ויש שכתבו עד חומש מהמחיר; אך ביותר מכך רשאי לנסוע עם הגוי.

שלישי | זמן הנסיעה

אמרו חכמים "לעולם יצא אדם בכי-טוב" כלומר שיש להשתדל להעדיף לצאת לדרך באור-יום, וכתבו הפוסקים שהדברים נאמרו

מהו הדבר הראשון אותו יש לארוז בתיק לצורך הנסיעה?

תנועת רכבים או הולכי רגל לפחות פעם 3-5 דקות. ואם הנסיעה היא בכביש בו אין תנועה מספקת, יש להקפיד בשעות הלילה שכשישנה אשה, שברכב יהיו לפחות שלשה גברים.

שישי | נסיעה קודם תפילת שחרית

משהגיע זמן תפלת שחרית לכתחלה לא יצא לדרך קודם התפלה, ואם צריך לצאת וחושש שהמתנתו לתפלה תעכב אותו עקב פקקי תנועה, יכול לנסוע קודם התפלה בתנאי שיודע הוא בוודאות שיוכל להתפלל בהגיעו אל היעד מבלי שיעבור זמן התפלה, ובפרט אם במקומו אין מניין ובמחוז-הפצוץ ימצא מניין. כאשר יצא קודם זמן התפלה והגיע זמנה בעודו בדרך, לכתחילה ימתין עד שיגיע למחוז הפצוץ. ואם נאלץ הוא להתפלל בדרכו כגון כשלא יספיק להגיע בזמן התפלה, לא יתפלל במקום פתוח אלא סמוך לכותל או בין האילנות וכדומה, ויוודא תחלה שהמקום נקי, צנוע וראוי לתפלה.

מקורות:

1. ראה שו"ע אדה"ז או"ח סק"י ס"ט וראה בלוק"ש ח"ה"ע ע' 198 וילך (תורה); סה"ש התשמ"ט ח"ב ע' 528 וילך (הכנות); וראה שלחן מנחם ח"א ע' שזנ-ט ובהנסמן שם (הוראות וסגולות); "אם אסק שמיים" להרש"י שחי" פרידמן. 2. ויקרא כה, יד. רש"י שם; ת"כ בהר שם; אג"ק כ"ק אד"ש ח"ג עמ' רצב; שו"ת עטרת פז ח"א כרך ג ח"מ ס"י; מנחת יצחק ח"ג סי' קכט. 3. פסחים ב, א; לקט יושר ע' 41; שו"ע אדה"ז או"ח סק"י ס"ט; קצוה"ש ס"ט בבדה"ש סק"ה; מקדש מלך ח"ד ע' תצ (מנחה בבן. לילה). 4. ברכות כט ב וילך; וראה טוש"ע ונ"כ ושו"ע אדמוה"ז או"ח ס"ג ס"ד, ס"ד ס"ה-ו, וסק"י ס"ד וס"ח. סדור אדה"ז עם הערות וצינונים ע' רוע' תרצא; ספר המנהגים ע' 23. פסק"ת סק"י סק"ד; בנאות דשא ע' 47, 48. 5. טוש"ע אה"ע ס"ב ס"ט ונ"כ שם, אג"מ אה"ע ח"ד סי' סה, מ"ש קמא ח"ב ס"א אות כא; דברי סופרים הל' יחוד סמ"ד ס"ק תרת; התועודות ה'תנש"א ח"א ע' 244. 6. אדה"ז ספ"ט ס"ד וס"ט (קודם תפלה); ס"צ ס"ה וס"צ"ד ס"י (מקו"מ); וראה שו"ת שבה"ל ח"ח ס"ט וחי"י ס"ז שאלה ח (ציאה קודם תפלה).

רביעי | דיני תפילת הדרך

ההולך או הנוסע בדרך שארכה 'פרסה' כ-4 ק"מ, או בדרך מסוכנת הפחותה מכך עליו לומר את תפלת-הדרך. מעיקר-הדין ניתן לומר תפילת-הדרך אפילו תוך כדי הליכה, אך באם מסתדר עדיף לומר את תפלת-הדרך בעמידה. וכתבו האחרונים שבנסיעה באוטובוס עדיף לומר את תפלת-הדרך בעמידה, באם הדבר מתאפשר בכטחה. והנוסע ברכב פרטי, ראוי שיעצור את הרכב בתחנה או בחנייה זמנית, וייצא ממנו לאמירת תפלת-הדרך כשאין בכך סיכון, וכך נהג הרבי כמה פעמים, אלא שאם ממחר והעייבוב בעצירה יזומה עשוי להטריד את כוונתו, מוטב שיכרך מבלי לעצור.

חמישי | זהירות מייחוד בנסיעה

בעת הנסיעה יש להקפיד על דיני ייחוד (שלא יתייחד איש -מגיל-מצוות- עם בת מעל גיל 3, וכן שלא תתייחד בת -מבת-מצוה- עם בן מעל גיל 9); ועורר הרבי על הזהירות בכך ובפרט בדורנו שאפשר למצוא נהגות עבור בנות. אך בעת הצורך ניתן להקל, בתנאי שהנסיעה היא במקום מואר, כך שניתן לראות מבחוץ את הנעשה בתוך הרכב. ובמסלול הנסיעה ישנה

ב"ה

בנאות דשא

יום חמישי 7 ז' אב תשע"ט

מלון "ציפורי בכפר" קיבוץ חפץ חיים

שריינו את התאריך!

וטיח מקושר בכל השנתיים

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הזמן גרמא

לדקדק בעיני צניעות בימי הקיץ

עדיין מקום לפיתוי היצר: במה דברים אמורים - בנוגע להנהגה קבועה, אבל כשהנידון בהנהגה עראית, אין מן החובה לדקדק כל כך בצניעות ובקלות כבחמורות - גם בזה באה ההוראה: "ראה פתחיהם שאינן מכוונות זה מול זה" - גם בהיותם באוהלים "אהליך יעקב", אפילו ב"אהל" עראי נוגע זהירות וצניעות כזו. (ובהערה שם): וכאן המקום להדגיש בהענין שהזמן גרמא: אותם "המקילים" בכמה עניני צניעות בקיץ, ובפרט כשנמצאים בדירת עראי מחוץ לעיר. ומהם האומרים: אחטא ואשוב - אשר אשוב העירה. לקו"ש ח"ג עמ' 83